

2024-10-25

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Håkan Gustavsson
08-782 91 09
hakan.gustavsson@tco.se

Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)

A2024/00878

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Styrkraft för lyckad integration* och lämnar följande synpunkter.

Inledning

Utrikes födda har varit avgörande för arbetskraftsförsörjningen under lång tid. De har stått för den största delen av ökningen av antalet sysselsatta och därmed bidragit till att både näringsliv och offentliga verksamheter kunnat rekrytera. Utrikes födda har även bidragit till att de yrkesverksamma fått fler kollegor på arbetsplatserna, vilket är viktigt för arbetsmiljön.

Arbetsgivarna har stora behov av arbetskraft och om Sverige ska ligga i framkant när det gäller tillväxt och välfärd måste ännu fler jobba. Statistikmyndigheten SCB räknar med en fortsatt befolkningstillväxt under kommande år, om än i långsammare takt än i tidigare framskrivningar. Utrikes födda väntas dock svara för huvuddelen av ökningen även framöver.¹ Detta innebär att utrikes födda både har varit och fortsätter att vara avgörande för arbetskraftsförsörjningen.

Ännu fler utrikes födda behöver dock gå till jobbet för att försörja sig, ingå i ett sammanhang och bidra till samhället. Detta gäller särskilt utrikes födda kvinnor. För TCO är det därför viktigt med en integrationspolitik som på bästa sätt påskyndar utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden och leder till att ännu fler kan få ett jobb att gå till. TCO instämmer således fullständigt med utredningens beskrivning att en framgångsrik integrationspolitik måste bygga på ett solitt och evidensbaserat kunskapsunderlag och inte på allmänna föreställningar om tillståndet för integrationen av utrikes födda.

Ökad mångfald och jämställdhet berikar arbetslivet och är nödvändigt för ett framgångsrikt samhälle. TCO anser att merparten av ut-

¹ Källa: SCB, Sveriges framtida befolkning 2024–2070, Demografiska rapporter 2024:1.

redningens förslag går i rätt riktning och välkomnar därför huvuddelen av förslagen.

TCO:s synpunkter på utredningens förslag

4.2.1 Förordningen om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken upphävs

TCO tillstyrker utredningens förslag att förordningen om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken upphävs.

4.2.2 Ett integrationsperspektiv ska integreras i vissa myndigheters ordinarie verksamheter

TCO tillstyrker utredningens förslag att ett integrationsperspektiv ska integreras i vissa myndigheters ordinarie verksamheter. TCO instämmer således med förslaget att myndigheter som har verksamhet med anknytning till integrationen av utrikes födda kvinnor och män, samt i vissa fall flickor och pojkar med utländsk bakgrund, ska ha ett utpekat ansvar i instruktionen för att inom sitt verksamhetsområde främja integrationen med utgångspunkt i det nationella målet för integrationspolitiken. Samma gäller förslaget att Arbetsförmedlingens instruktionsenliga ansvar för integrationen av utrikes födda ska förtydligas.

4.2.3 Myndigheternas redovisning ska vara uppdelad efter svensk respektive utländsk bakgrund

TCO tillstyrker utredningens förslag att myndigheter med verksamhet av betydelse för att bedöma utvecklingen av integrationen ska, när det är relevant, redovisa statistik, uppföljningar och analyser uppdelade efter födelseregion eller efter svensk respektive utländsk bakgrund.

4.3 Sektorsansvar införs för vissa myndigheter

TCO tillstyrker utredningens förslag att det införs ett samlat ansvar, sektorsansvar, inom integrationspolitikens fem huvudområden för myndigheterna Arbetsförmedlingen, Skolverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt Socialstyrelsen.² TCO instämmer således även med förslaget att dessa myndigheter årligen

² Ekonomisk integration (Arbetsförmedlingen), språklig integration (Skolverket), utbildning och kvalificering (Skolverket), demokratisk integration (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) samt social integration (Socialstyrelsen).

ska förse regeringen med rapporter om utvecklingen av resultaten inom de områden som omfattas av de integrationspolitiska delmålen kopplade till respektive myndighet.

4.4.1 Ett rådgivande organ med sektorsövergripande ansvar

TCO tillstyrker utredningens förslag att det inom Arbetsförmedlingen ska inrättas ett rådgivande organ med en tillhörande kanslifunktion som benämns Nationella integrationsrådet. TCO instämmer således även med förslaget att myndigheten årligen ska redovisa rådets vidtagna åtgärder och aktiviteter till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

4.4.2 Nationella integrationsrådets ledning och organisation

TCO tillstyrker utredningens förslag om det nationella integrationsrådets sammansättning samt förslaget att ordföranden i rådet ska ha bred kompetens inom det integrationspolitiska området. TCO föreslår dock att rådet kompletteras med en ledamot från arbetstagar sidan och en från arbetsgivarsidan.

TCO tillstyrker även förslaget att rådet ska ansvara för sin verksamhet inför Arbetsförmedlingens ledning och att Arbetsförmedlingens ledning i sin tur ansvarar inför regeringen för att rådet tilldelas resurser för den tillhörande kanslifunktionen och sin verksamhet i övrigt samt för att verksamheten bedrivs författningsenligt och effektivt och redovisas på ett tillförlitligt sätt.

4.5 Breddad samverkan på regional nivå

TCO tillstyrker utredningens förslag om att länsstyrelserna ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella integrationspolitiska målet uppnås bland annat genom att främja samverkan om insatser för integrationen av utrikes födda mellan kommuner, myndigheter, företag och organisationer.

4.6 En nationell strategi behövs för överblick och sammanhang

TCO delar utredningens bedömning att det finns behov av att konkretisera integrationspolitikens inriktning, att göra den tydlig och skapa överblick och sammanhang och att regeringen därför bör ta fram en sektorsövergripande integrationspolitisk strategi.

5.2 Utgångspunkter för uppföljning av integrationen

TCO delar utredningens bedömning att det för att kunna följa upp det övergripande målet på integrationsområdet behövs indikatorer för de fem föreslagna integrationspolitiska delmålen. TCO instämmer även med att indikatorerna bör ha hög relevans för respektive delmål, belysa något som är viktigt att förbättra, mäta det som avses att mäta och vara tillförlitliga över tid. TCO delar även utredningens bedömning att uppföljningen lämpligast sker via ett begränsat antal indikatorer samt att indikatorerna bör vara baserade på registerdata, redovisas årligen på nationell, regional respektive kommunal nivå, samt utifrån regionala statistikområden, efter den regionala rikstäckande indelningen RegSo³.

5.3 Statistiska centralbyrån bör ansvara för indikatorerna om integration

TCO delar utredningens bedömning att Statistiska centralbyrån bör få i uppdrag att utveckla indikatorer för uppföljning av integration inom integrationspolitikens fem delmål. Samma gäller att indikatorerna bör kunna redovisas årligen på nationell, regional och kommunal nivå och finnas allmänt tillgängliga på myndighetens webbplats samt att vissa indikatorer även bör kunna brytas ned på regionala statistikområden.

TCO delar även bedömningen att indikatorerna bör utvecklas efter samråd med de myndigheter som har ett sektorsansvar för uppföljningen av respektive delmål.

5.4.1 Bakgrundsvariabler

TCO delar utredningens bedömning att indikatorerna så långt som möjligt bör vara nedbrytbara på det sätt som beskrivs i betänkandet. Samtidigt föreslår TCO att indikatorerna så långt som möjligt även ska vara nedbrytbara på regional nivå. Detta skulle bland annat sannolikt underlätta länsstyrelsernas uppdrag om samverkan.

5.4.2 Uppföljning av delmålet om ekonomisk integration

TCO delar utredningens bedömning avseende vilka indikatorer som bör användas för att följa upp delmålet om ekonomisk integration. TCO vill dock understryka att det är viktigt att också beakta inkomster från arbete i andra länder. I och med att förekomsten av gräns-

³ <https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/regso---regionala-statistikomraden/>.

pendling skiljer sig åt inom landet blir detta särskilt viktigt vid regionala jämförelser inom landet.

5.4.3 Uppföljning av delmålet om språklig integration

TCO delar utredningens bedömning avseende valet av indikatorer för uppföljning av delmålet om språklig integration.

5.4.4 Uppföljning av delmålet om utbildning och kvalificering

TCO delar utredningens bedömning avseende valet av indikatorer för uppföljning av delmålet om utbildning och kvalificering. När det gäller utredningens resonemang kring hur matchningen mellan arbete och utbildning ska bedömas anser dock TCO att det även kan finnas ett värde i att personer med olika utbildningar är verksamma inom samma yrke. Detta kan vara svårt att beakta med hjälp av en indikator som mekaniskt skattar matchningen mellan yrke och utbildning.

5.4.5 Uppföljning av delmålet om demokratisk integration

TCO delar utredningens bedömning avseende valet av indikatorer för uppföljning av delmålet om demokratisk integration.

5.4.6 Uppföljning av delmålet om social integration

TCO delar utredningens bedömning avseende valet av indikatorer för uppföljning av delmålet om social integration.

5.5 En integrationsbarometer för uppföljning av den självupplevda integrationen

TCO delar utredningens uppfattning att en framgångsrik integrationspolitik måste bygga på ett solitt och evidensbaserat kunskapsunderlag. TCO avvisar dock tanken att med hjälp av en urvalsundersökning kartlägga utrikes föddas värderingar. TCO ser hellre att det genomförs en bredare kartläggning av de upplevda hindren för integrationen. En sådan undersökning bör omfatta både inrikes och utrikes födda. Även en sådan undersökning bör utvecklas och genomföras av Statistiska centralbyrån samt tas fram i samråd med Nationella integrationsrådet och forskare inom integrationsområdet.

8.2.1 Deltagare i etableringsprogrammet behöver kunna klara sin försörjning utan kompletterande försörjningsstöd

TCO delar utredningens bedömning att ersättningarna till deltagare i etableringsprogrammet bör utformas så att de minskar beroendet av ekonomiskt bistånd och ger den enskilde incitament att vara aktiv.

8.2.2 Etableringsersättningen och etableringstillägget ska följa utvecklingen av konsumentprisindex

TCO delar utredningens bedömning att *etableringsersättningen* och *etableringstillägget* bör indexeras så att ersättningarna följer utvecklingen av konsumentprisindex.

8.2.3 Nivån på etableringsersättningen behöver höjas

TCO tillstyrker utredningens förslag att *etableringsersättning* ska lämnas med ett belopp per dag som motsvarar 0,73 procent av prisbasbeloppet. Samma gäller förslaget att ersättningen till den som deltar i kartläggning och medverkar till upprättandet av en individuell handlingsplan ska uppgå till ett belopp som motsvarar 0,54 procent av prisbasbeloppet per dag.

8.2.4 Ett individualiserat etableringstillägg

TCO tillstyrker utredningens förslag att *etableringstillägget* höjs och individualiseras på det på det sätt som beskrivs i betänkandet.

8.2.5 Utökade möjligheter att arbeta parallellt med att delta i etableringsinsatser

TCO tillstyrker utredningens förslag att förvärvsarbete vid sidan av deltagande i etableringsprogrammet inte ska påverka etableringsersättningen.

8.3.1 Förslag på hur ersättningarna kan avskaffas

TCO avstyrker utredningens förslag om avskaffande av *etableringstillägget* och *bostadsersättningen* och instämmer således med utredningens bedömning att detta skulle innebära högre kostnader och ett sämre utfall för integrationen än utredningens övriga förslag. TCO avstyrker därmed även förslaget att indexera *etableringsersättningen* så att den följer utvecklingen av konsumentprisindex.

9.1 Utredningens förslag

TCO tillstyrker utredningens förslag att förordningen om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken ska upphöra att gälla vid utgången av 2024. Samma gäller förslaget att ändringarna i myndigheternas instruktioner och ersättningsförordningen ska träda i kraft den 1 juli 2025 samt förslaget att äldre föreskrifter ska gälla för *etableringsersättning*, *etableringstillägg* och *bostadsersättning* som avser tid före ikraftträdandet.

9.2 Alternativa förslag om etableringstillägget och bostadsersättningen avskaffas

TCO avstyrker utredningens förslag om att författningsändringarna avseende ett avskaffande av *etableringstillägget* och *bostadsersättningen* ska träda i kraft den 1 juli 2025. TCO avstyrker därmed även förslaget att äldre föreskrifter i ersättningsförordningen ska gälla för *etableringsersättning*, *etableringstillägg* och *bostadsersättning* som avser tid före ikraftträdandet. Samma gäller förslaget att *etableringstillägg* och *bostadsersättning* som betalas ut under beskattningsåret 2025 ska vara skattefria.

Therese Svanström
Ordförande

Håkan Gustavsson
Utredare